

Contra la nostàlgia

Maria Canelles Trabal

A la meva mare.

Al Dani, l'Eva i l'Alba.

Però sentia una nostàlgia ferotge i, de vegades, de nit, tenia ganes de plorar quan recordava que el meu ofici era tan bonic. Creia que algun dia, tard o d'hora, el retrobaria, però no sabia quan.

NATALIA GINZBURG, *El meu ofici*

Si tots els que som ací poguéssim tornar dintre un ventre, la meitat moriríem trepitjats pels qui voldrien ser els primers. Un ventre és calent i fosc i clos...

MERCÈ RODOREDÀ, *Nit i boira*

1.

Ha mort la mare. La tinta és blava. Feia tant temps que no escrivia a mà que havia oblidat la meva lletra. M'ha sorprès sobretot la forma de la e. M'agrada notar el pes de la Circe quan s'adorm a la meva falda. La meva gata es diu Circe. La primera es deia Dido i vaig plorar tant quan va morir que vaig decidir que mai més passaria per un dol semblant. Des de llavors he procurat que les gates que adopto siguin ben iguals a les seves predecessores i a totes els poso el mateix nom. Fa més de vint-i-cinc anys que convisc amb la Circe i ara ja no sé si ella ha estat dues o tres gates. Voldria viure sense cap pena, encara que això impliqui viure sense gaires alegries. M'agrada com llisca aquest bolígraf blau. *Blava. BLAU.* No hi ha cap e en aquestes paraules. Ha mort la mare i no soc capaç de recordar quina novel·la comença amb aquesta frase. Em pregunto si adormir un nadó en braços es deu assemblar gaire a la sensació d'escalfor i benestar que desprèn ara mateix la Circe. Diria que mai he tingut un nen de mesos a coll, i si l'he tingut no me'n recordo. Tinc seixanta anys i quatre mesos mentre estic escrivint aquestes ratlles. Sei-

xanta i mig. Escric números i lletres amb bolígraf en una llibreta vella que he trobat mentre feia les maletes. La mà fa un soroll com de carícia aspra sobre el paper. Durant molts anys vaig portar una mena de dietari. El curs passat vaig tenir un alumne que es pensava que a Barcelona la gent anava vestida amb toga romana i en canvi s'imaginava que a Madrid anava tothom amb capa. No vull fer més classes a alumnes estúpids. No vull fer més classes. Però tampoc m'imagino acabar la monografia que estic escrivint. *Teatre de carrer durant festivitats efímeres al segle XVI. Estudi comparatiu dels casos anglès, francès, espanyol i català.* Fa molts anys havia tingut una piga al pòmul esquerre que em donava un aire distingit. Me la vaig treure perquè s'estava convertint en una berruga, i des de llavors el que tinc al pòmul és un petit senyal on hi havia hagut la piga. M'entretinc molt sovint traient boletes a jerseis vells que no em torno a posar. I per això he trigat més d'un dia a fer les maletes. Perdre el temps. Acabo de descobrir que *temps* és una paraula que m'agrada escriure. Dibuir, vull dir. *Temps*. Té una e, i la ema lligada a la pe implica un traç bonic. *Traç* és una paraula que feia molt que no utilitzava. No sé quina hora és, suposo que el taxi no trigarà a arribar. Durant mesos em vaig obsessionar a aconseguir sentir el so d'una fulla en caure a terra, atrapar-ne el frec just. Suposo que la idea de silenci absolut m'aclapara i sempre busco els sons de qualsevol cosa. Mai vaig aconseguir sentir la fulla tot i que, d'alguna manera, en percebia la vibració. Sempre depenc que algú em porti perquè no tinc carnet de conduir. Diria que cap de les meves

germanes en té i aquesta podria ser una de les poques coses que compartim, ara que la mare és morta. Una vegada, quan gairebé tenia trenta anys i vivia a UK, vaig tenir un accident: portava el cotxe una noia italiana que no estava acostumada a la conducció anglesa i vam tenir un xoc frontal. Per sort només em va quedar una cicatriu al genoll, una cremada i bastanta por als cotxes. Mai he tingut por de volar, però. En aquell cotxe hi anava amb dos amics íntims i va ser l'últim cop que els vaig veure. La Circe respira i a poc a poc s'està fent fosc, amb prou feines veig el que estic escrivint. Ha mort la mare i espero un taxi. El trajecte: taxi fins a l'aeroport; vol curt a Nova York; escala llarga de sis hores; vol a Londres; escala curta de tres hores; vol a Barcelona; tren fins a Sabadell. Vaig trigar quaranta anys a fer aquest viatge i el desfaré en menys de tres dies. No tinc bitllet de tornada, no sé si reprendré les classes. I tu què esperaves?, m'ha dit la Maitte per telèfon. La seva veu sonava artificial, elèctrica, com sempre. La veritat és que no m'esperava res, tampoc la mort de la mare. Fa molt que convisc amb la seva idea, la de la mare, vull dir, i no sé fins a quin punt la meva vida variarà amb la seva mort. Sospito que ben poc. Del Mediterrani trobo a faltar les figues i les carxofes. Últimament faig conserves, he après a fer kimchi i he perfeccionat les anxoves. Compro quilos de fruita per fer-ne melmelades que acumulo en un armari de la cuina. Vaig aprendre a fer anxoves per casualitat: vaig trobar-me pel carrer un llibre de receptes mil·lenàries, una edició vella i no gaire bona, però em va fer gràcia provar de fer-ne tot i

que a mi mai m'havien entusiasmat, les anxoves. Ara no les podria obviar de la meva dieta i he anat afinant la tècnica de la salaó del peix gràcies a vídeos i blogs especialitzats. Quan era joveneta de vegades m'imaginava que si entrés en un programa de protecció d'aquests de l'FBI que t'obliguen a canviar d'identitat l'únic tret de la meva personalitat que mantindria seria la lectura. Però ara no recordo l'última novel·la que vaig acabar. En canvi, no em puc imaginar la meva vida sense música. Des de fa uns mesos estudio grec clàssic i faig exercicis de traducció amb textos d'Heròdot. Sempre m'he mossegat les ungles. Som tres germanes: Maite (els pares sempre li havien dit Maria Teresa), Meritxell (que soc jo, tot i que ja fa anys que em diuen Meri) i Imma (Immaculada a casa). La meva mare es deia Consol i va morir ahir i la meva germana gran s'ha sorprès que em sorprengués. I tu què t'esperaves? Doncs no ho sé. *Res*. *Res* és una paraula bonica, però massa curta per ser escrita a mà. Quan arribes a casa?, ha preguntat la Maite, també. *Casa* és una paraula lletja, repetitiva i anodina. Casa són els meus pots de colors amb melmelades com pintures flamenques en museus atapeïts. Per menjar-la sola la trobo massa dolça, la melmelada, i la barrejo amb iogurt o formatge fresc. La Circe no és casa, podria viure sense ella, però m'hi he acostumat. Ha mort la mare i ella segur que no era casa. Diuen que casa és la llengua materna. Fa estona que escric en un idioma que no estic acostumada a utilitzar i m'hi sento estranya. M'agradaria utilitzar paraules de la mare, però no en trobo l'ocasió. *Xaix*. *Abnegació*. *Petador*.

Full en blanc. FULL EN BLANC. minúscula. MAJÚSCULA.
Faig proves cal·ligràfiques. No aconseguixo recordar el títol de la novel·la que començava així, la dec haver oblidat. Llegir, doncs, no serveix per a res, perquè s'oblida. De jove feia mitja i teixia jerséis i bufandes, això també ho vaig deixar de banda, però almenys em va proporcionar un bon grapat de peces per treure'n boletes. Em fa mandra viatjar, sobretot perquè se'm tapen les orelles i em fa l'efecte de tenir el cap sota l'aigua. Malgrat això, durant una temporada viatjava molt. *Temporada* també és una paraula que m'ha agradat escriure. He anat a congressos sobre teatre renaixentista i barroc a Nova York, Brusselles, París, Madrid, Coïmbra, Verona, Roma, Tel-Aviv, Amsterdam, Estrasburg, Frankfurt i totes aquelles que ja no recordo. València és una ciutat que no m'agrada. Durant nou anys vaig viure a Londres. Quan viatjava tant m'agradava aprofitar per anar a concerts de música clàssica a grans sales. Em fascinava veure com els noms d'alguns intèrprets es repetien arreu i em feia sentir estranyament acompanyada coincidir-hi a diferents ciutats del món. Sempre he sigut meticulosa a saber-me els crèdits de les pel·lícules o les programacions dels concerts, no saps quan et pots trobar un nom conegut. Quan vivia a Londres, una vegada, van detenir un violador reincident que era un veí del mateix carrer on jo vivia. Atacava les dones als portals de casa seva amenaçant-les amb un cúter i cada matí ell i jo ens dèiem bon dia quan ens trobàvem a la parada de l'autobús. Una noia del departament que està a punt de llegir la tesi i que ha entomat

algunes de les meves assignatures em va dir, mirant a terra, que treballar amb mi la feia plorar tot sovint. Ansietat, va dir. Fa quatre mesos, a la feina, em van deixar clar que aquestes situacions no es podien repetir. Durant un temps vaig pensar que m'aniria bé tenir una caseta al costat d'un llac per descansar-hi els caps de setmana i en vaig llogar una. Al cap d'uns mesos ho vaig deixar córrer perquè tenia la sensació que em passava els caps de setmana fent bosses d'una casa cap a l'altra i no m'acabava de relaxar. Quan era jove vaig viure amb una noia que estudiava flauta: fèiem torns per estudiar perquè si no la música ho inundava tot. Encara que, llavors, ja m'espantava el silenci. Sempre m'ha costat distingir el temps d'oci del temps que dedico a la feina, però darrerament m'he vist obligada a inventar-me aficions. Suposo que si no tingués plaça fixa, ni fes tants anys que treballo en aquesta universitat, em farien fora. Per començar, ja m'han apartat de la direcció del departament. Mai tinc ganes que canviï res, estimo la rutina. Si no fos tan neta gaudiria de veure com s'acumula la pols sobre els mobles. És curiós pensar que visc en una ciutat que té un nom grec i que és tan lluny de Grècia. Oblido abans les olors que qualsevol altra cosa. Encara que faci anys que no veig la mare i que ara s'hagi mort, no crec que s'esborri mai el seu to de veu. El cos no pesa, la veu sí. Sempre m'ha fet molta por la sordesa, m'aterreix la idea de com deu ser viure sense sentir-hi. Aïllada, suposo. M'agrada trobar fotografies antigues de gent que no conec, sobretot d'escenes familiars i vulgars (celebracions, estiuejos, sobretaules, etc.). La gent que hi

surt sempre sembla amb ganes de viure però són inexistent: tant les ganes com les persones retratades. Quan en trobo als encants, o al costat d'un contenidor perquè algú ha buidat la casa d'un vell, les recullo i en trio alguna que poso en un marc i la deixo en un lloc visible de casa. No rebo gaires visites però em diverteix veure com els invitats s'esforcen a buscar-me semblances amb les persones anònimes retratades. Durant uns mesos vaig tenir una veïna que s'explicava una història abans d'anar a dormir, la sentia a través de la paret, que entre els dos dormitoris és un envà. Era una senyora que vivia sola i ignoro perquè o per a qui relatava una història en veu alta cada nit, com una Sherezade sense oient. Poques vegades distingia tota la peripècia, però la modulació de la seva veu m'ajudava a agafar el son. Potser ella sabia que jo l'escoltava i per això explicava aquelles històries. M'hauria d'obligar a tornar a la lectura per mitjà d'algun mètode: llegir per ordre alfabètic d'autor, un llibre per lletra, per exemple. O per mida: el següent ha de fer un centímetre més que l'anterior. I així anar fent. Però hauria de comprar-los o agafar-los en préstec d'alguna biblioteca perquè fa temps que em vaig desprendre de tots els meus llibres. Sempre he jutjat els cossos dels altres, sobretot quan els veig ballar. Quan no puc dormir em mossego el llavi. Hi tinc durícies. Durant un temps, per aconseguir adormir-me bevia vi i bourbon. Però només servia per agafar el son abans i despertar-me al cap de poques hores amb el cos masegat i amb la sensació d'haver mastegat pols de talc. Ara prenc pastilles. Vaig deixar de venerar el llibre com a

objecte el dia que hi vaig veure el meu nom imprès en una coberta. Es tractava d'una edició crítica d'entremesos espanyols del segle XVI. Voldria ser capaç de viure esterilitzada, com en una sala blanca. Amb la companyia d'una gata, això sí, que tant li fa que sigui aquesta o aquella altra. Tinta blava. Tinc tanta tinta en tots els tinters. Tenia dotze anys la primera vegada que vaig llegir *Mujercitas* i tan bon punt vaig arribar al final, vaig tornar-la a començar. Durant anys vaig viure obsessionada amb aquesta novel·la i hauria volgut que les meves germanes fossin realment les germanes March. Quan era petita m'imaginava sovint que era observada per admiradors secrets des dels miralls de casa i em comportava per tal d'agradar-los. He trobat una llibreta vella mentre feia les maletes i no sé encara per què jugo a dibuixar paraules en els fulls que havien quedat buits. «Londres 1980», diu a la primera pàgina. Casa em sembla més aviat la lletra d'un mateix. Les úniques paraules que últimament escric a mà són amb caràcters grecs i llegir textos meus escrits fa dècades m'ha fet retrobar les meves es, les pes, aquestes cues lletges que faig per fer les efes, les emes que mai tenen les muntanyes que necessiten... Escric com ho havia fet i la meva mà es mou igual que sempre. Casa és el manuscrit, doncs. No tinc color preferit però sí paraules preferides, però no pel que volen dir, sinó per les formes que tenen. A partir d'ara les escriuré a mà i les posaré en els marcs on hi tinc fotos de desconeguts. Soc una persona metòdica, m'agrada implementar sistemes i organització a gairebé tot el que faig. Quan em mossego les ungles, per

exemple, ho faig per ordre: del dit petit de la mà esquerra al dit petit de la mà dreta, passant per tots i cadascun i sense aturar-me. També m'estiro els repelons. M'empeny l'autodisciplina, no el plaer ni el dolor. Adoro fer llistes i normalment tinc una llista de llistes. El que més m'agrada és l'aspecte que prenen un cop han estat ratllats tots els ítems. Al mòbil em distreuen moltíssim les aplicacions que rejuvencen les cares: em fascina veure com allisen la pell, no perquè treguin anys sinó perquè esborren cicatrius. Tinc obsessió pels llits ben fets i un dels plaers més grans que valoro és enfundar-me entre llençols nets i tibants. Sempre dormo tapada, encara que faci calor. Trobo profundament ridículs els moviments i sorollets que fan la majoria de pares per fer dormir els seus nadons en braços. La meva germana Maite ha estat amb la mare mentre es moria i em pregunto qui tindrà a prop jo quan m'arribi l'hora. No em cansaria mai d'escoltar les *Variacions Goldberg* o la *Cantique de Jean Racine* de Fauré. De petita em quedava encantada jugant amb l'eco. Eco és una nimfa convertida en so repetitiu i buit de sentit per un amor no correspost. Com que la veu pesa més, el que se li evapora és el cos. Tinc por que a mi no em passi el contrari i que em quedi sense veu. Com que visc sola, puc passar-me dies sencers sense pronunciar ni un mot. M'adono que des de fa estona estic fent una mena de llista en una llibreta vella que he trobat mentre feia les maletes pel sol fet de notar el plaer de dibuixar lletres. No recordo l'últim cop que vaig fer alguna cosa per simple delit. Una administrativa de la universitat em va explicar